

Neatkarīga nozares profesionāļa/eksperta recenzija par sabiedriskā pasūtījuma izpildi

Recenzents:	Dr.sc.comm. Klinta Ločmele
Elektroniskais plašsaziņas līdzeklis:	SIA "VIDZEMES TELEVĪZIJA"
Projekta nosaukums:	"Nauda runā"
Recenzēto satura vienību skaits:	7
Recenzēto satura vienību pārraidīšanas datumi:	09.08.2021. – par reģionālo reformu 16.08.2021. – par inflāciju 23.08.2021. – par izglītības sistēmu un Covid-19 jautājumiem pirms mācību gada sākuma 30.08.2021. – par valsts drošību un situāciju Pie Baltkrievijas robežas 06.09.2021. – par tiesu sistēmu 13.09.2021. – par korupciju 20.09.2021. – par Covid-19

1. UNIVERSĀLIE KRITĒRIJI

1.1. Atbilstība projekta satura koncepcijā definētajiem sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst):
_____.

Pamatojums

Raidījuma koncepcijā nav norādīta konkrētu sabiedriskā pasūtījuma uzdevumu īstenošana, taču, ņemot vērā raidījuma saturu, to var definēt kā atbilstošu.

1.2. Atbilstība projekta satura koncepcijā definētajam mērķim un uzdevumam

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst):
_____.

Pamatojums

Raidījums atbilst projekta saturā koncepcijā definētajam mērķim un uzdevumam: "Projekta mērķis ir uzlabot sabiedrības uzņēmējdarbības, finanšu un tiesības pratības spējas. NAUDA RUNĀ ir raidījumu cikls par Latvijas tautsaimniecībai nozīmīgiem jautājumiem. Arī tiem, kas vēsturiski neizskaidroti vai noklusēti, tai skaitā kādu taktisku vai stratēģisku iemeslu dēļ. Raidījumā kā viesi piedalās ekonomisti, politiķi, valsts pārvaldes vadošie darbinieki, nevalstisko organizāciju pārstāvji un uzņēmēji. Raidījuma pamatuzdevums ir diskutēt par

aktuāliem, Latvijas tautsaimniecībai svarīgiem jautājumiem tā, lai tas būtu uztverami un pieņemami gan skatītājiem ar padziļinātām zināšanām, gan auditorijai ar virspusēju orientāciju ekonomikas jautājumos.”

Atbilstoša ir arī raidījuma hronometrāža, kas pārsniedz pieteiktās hronometrāžas minimālo robežu 40 min (parasti raidījumi ir ap vai virs 50 minūtēm ilgi).

1.3. Projektam ir ilgtspējīgs efekts, tostarp žurnālistikas un mediju profesionālās kvalitātes uzlabošanā

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst):

Pamatojums

Ilgtspējas efektu, tostarp, žurnālistikas un mediju profesionālās kvalitātes uzlabošanā, ir grūti novērtēt tikai pēc raidījumu noskatīšanās vien. Ja vērtējam tikai raidījuma saturu, ilgtspējas efekts attiecībā uz Latvijas žurnālistikas prakses attīstību ir daļējs. No vienas puses, raidījuma formāts ir samērā klasisks, un tam nepiemīt liela novitāte arī žurnālistikas prakses ziņā. No otras puses, ir vairākas iezīmes, kas šo raidījumu izceļ citu raidījumu starpā: 1) diskusijas vadītājs ir jomas eksperts. Tas arī jūtams raidījuma gaitā – spējā uzdot zinošus, sagatavotus jautājumus raidījuma viesiem, ātri reaģēt uz viņu atbildēm, piedāvājot savu komentāru. Sevišķi uzteicama ir raidījuma rezumējuma daļa, ko veic raidījuma vadītājs kā jomas eksperts. Tādējādi ir redzams, ka gatavošanās raidījumam nav bijusi tikai nedēļu vai citu īsāku / garāku laika posmu, bet raidījuma vadītājs kopumā ļoti labi orientējas tematā un var profesionāli vadīt sarunu. 2) raidījuma aptuveni 50 minūtēs tematu var aplūkot no vairākiem skatu punktiem, ne tik virspusēji kā tas ir īsākos raidījuma formātos, un tam palīdz arī vairāki uzaicinātie studijas viesi. Uzteicama ir arī video sižetu iekļaušana diskusijas laikā, kas ne tikai sarunai piešķir lielāku dinamiku, bet arī sniedz īsu atskatu kādu tematu (piemēram, atgādina par koronavīrusa Covid-19 izplatības sākumposmu) vai papildina raidījuma saturu ar citiem skatu punktiem, piemēram, ielu intervijās iegūtiem viedokļiem, kā iedzīvotāji izjūt/ neizjūt pārmaiņas pēc administratīvi teritoriālās reformas, vai ir pamanījuši inflāciju iepērkoties vai ko vietējie iedzīvotāji domā par migrantu krīzi Silenē pie Baltkrievijas robežas.

Šī jau ir jau otrā raidījuma “Nauda runā” sezona. Tā kā sabiedrībā nepārtraukti rodas kādas aktualitātes, kuras aplūkot padziļināti, raidījumam ir turpinājuma potenciāls, paplašinot tematiku (vai jau lielākā detalizācijas līmenī apskatot kādu no jau iekļautajiem jautājumiem) un papildinot raidījuma viesu sarakstu, lai saturs neatkārtotos.

1.4. Satura pieejamības nodrošināšana daudzveidīgās satura izplatīšanas platformās un sasniedzamā auditorija (par pamatu ņemt projekta pieteikumā noteikto)

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst):

Pamatojums

Raidījuma koncepcijā norādīts, ka raidījumus plānots pārraidīt kanālā ReTV sākot ar 2021. gada 9. augustu līdz 25. oktobrim. Oriģinālpārtraide iekļauta pirmdienās plkst. 20.00 ar vismaz 2 atkārtojumiem dažādās laika zonās, kā arī raidījuma ieraksti nākamajā rītā tiks ievietoti portālā Tvnet.lv. Piebūvēti, ka raidījumi ir skatāmi arī ReTV mājaslapā bez reklāmas pauzēm un Youtube.com platformā. Kopumā ir pilnībā nodrošināta satura izplatīšana vairākās platformās, kas sekmē arī plašākas auditorijas sasniegšanu – gan iekļaujot raidījumu programmā dažādos diennakts laikos, gan arī sadarbība ar ziņu portālu “Tvnet” ļauj sasniegt to auditorijas daļu, kas lieto interneta portālu, taču neskatās TV kopumā vai ReTV programmu. Arī raidījuma raidlaiks 20.00 pēc ziņu pārraides ir priekšnoteikums plašākas auditorijas sasniegšanai. Taču, ņemot vērā raidījuma specifiku – tas nav izklaidējošs saturs un laika ziņā pārklājas ar populāro LTV1 ziņu programmu “Panorāma” –, tas ir pārdomāts lēmums raidījumu pārraidīt arī citās platformās un diennakts stundās.

1.5. Satura atbilstība žurnālistikas ētikas un profesionālajiem standartiem, politiskās neitralitātes ievērošana tēmu un viesu izvēlē, viedokļu daudzveidība (ņemot vērā satura žanra specifiku)

Recenzenta vērtējums (atbilst/ daļēji atbilst/ neatbilst):

_____.

Pamatojums

Izvērtējot 7 raidījumus, nav iebildumu par satura atbilstību žurnālistikas ētikas un profesionālajiem standartiem vai politiskās neitralitātes ievērošanu, viesu izvēli. Viedokļu daudzveidība tiek nodrošināta gan, izvēloties vairākus studijas viesus, gan ielu intervijās vai intervijās ar citiem nozares pārstāvjiem, piemēram, juristiem, advokātiem, sižetos, kas tiek parādīti diskusijas starplaikos.

Rekomendācijā vēlos vērēt uzmanību uz ielu interviju video iekļauto cilvēku dažādību (atšķirīgu sabiedrības grupu pārstāvētību). Šeit atsaukos uz sižetiem 2. analizētajā raidījumā par naftas cenām un inflāciju. No 5-6 ielu intervijām, kas, kā varēja nojaust, notika pie benzīntanka, tikai vienā intervētā tika sieviete. Savukārt par cenu celšanos veikalā vairākums no intervētajiem bija cilvēki senioru vecumā, lai gan inflācija skar arī citas sabiedrības grupas. Tādējādi ieteikums turpmākiem sižetiem ielu intervijās – sabalansēt dažādas sabiedrības grupas. Vienlaikus arī jānorāda, ka citos griezumos tas ir ļoti labi izdevies, piemēram, jau video par inflāciju, iekļaujot gan viedokli, ka cilvēks nejut cenu pieaugumu, gan tādu, ka ir pamanīta cenu celšanās.

2. SPECIĀLIE KRITĒRIJI SATURA AUDIO UN AUDIOVIZUĀLĀ FORMĀTA NOVĒRTĒŠANAI

2.1. Formas kritēriji (atbilstība formātam, scenārija dramaturģijas kvalitāte, vēstījuma dinamika, režijas kvalitāte, mūzikas izmantošanas prasmes, subtitru kvalitāte)

Recenzenta vērtējums

Diskusija atbilst klasiskai formai, kā notiek saruna ar vairākiem raidījuma viesiem, kur raidījuma moderators dod vārdu runātājiem. Diskusijas dalībnieki nepārtrauc viens otru un pakļaujas raidījuma vadītāja vadībai. Kā šāda veida diskusijās ir raksturīgi, saturs ir nedaudz smagnējs, jo viesu atbildes nereti ir garākas par pāris minūtēm. To ir mēģināts risināt ar diagrammu / tabulu demonstrēšanu ik pa laikam un papildinošiem sižetiem, par kuriem vairāk izklāstīts 1.5. punktā. Ieteiktu turpmākos raidījumos apsvērt jau sākumā pieteikt dažus interesantākos apakštematus, kas gaidāmi diskusijas laikā, lai noturētu cilvēku uzmanību un mazinātu vēlmi pārslēgt programmu, kad ilgāku laiku ekrānā šķietami “nekas nenotiek” jeb ir ilgstošāks intervētā cilvēka monologs. Piemēram, 2. analizētajā raidījumā saruna sākas par naftas cenām pasaulē un pēc tam raidījumā tika runāts par inflāciju Latvijā, izteiktas prognozes, kas sagaidāms tuvākajā laikā, diskutēts arī par to, vai tagad ir īstais laiks sākt būvniecību, un apskatīti citi temati, kas nebija nojaušami raidījuma sākumā. Jāpiebilst, ka īss ieskats raidījumā bija, taču tas bija vispārīgs – kā mainījušās cenas un kas ir mainījies mūsu makos un patēriņa tendencēs.

Pēc reklāmas pauzes skatītājiem tiek atgādināts, par ko runāts pirms tam. Raidījuma beigās notiek nākamā raidījuma temata pieteikšana.

Mūzika ir izmantota tikai raidījuma intro daļā, kas, manuprāt, ir veiksmīga – īsa, ar atbilstošu grafiku.

2.2. Satura kritēriji (redaktora un producēšanas darba kvalitāte, satura vērtība un oriģinalitāte, valodas lietojums, grafika un vizuālie risinājumi)

Recenzenta vērtējums

Saturs ir vērtīgs, ļaujot sabiedrībai iegūt lielāku izpratni par procesiem tautsaimniecībā, tieslietās, valsts drošības, veselības un izglītības jomās. To iegūt palīdz ne tikai sarunas ar studijas viesiem un raidījuma vadītāja teiktais, bet arī sižeti diskusijas starplaikos. Piemēram, tiesas pārstāvja skaidrotais un demonstrētais, cik biezas izskatās civillietas, krimināllietas, un cik ilgu laiku prasa tās izskatīt. Kāda ir policijas un prokurora atbildība utt. Tā ir informācija, kas ziņu plūsmā parasti netiek aplūkota, taču raidījums ļauj vairāk uzzināt arī par šādiem jautājumiem, kas veido kopumā sabiedriskajās zinātnēs pratīgu skatītāju.

Studijas viesi ir labi izvēlēti un zinoši – ministri, pētnieki, nozares profesionāļi, kas kopā ar raidījuma vadītāju var nodrošināt ekspertu līmeņa sarunu.

Grafikas (diagrammas / tabulas) ir labs papildinājums saturam, kas pēc tam palīdz tālāk virzīt sarunu ar studijas viesiem. Pozitīvi, ka datiem ir norādīts avots, kur tie ir iegūti, taču ieteiktu rakstīt pilnu nosaukumu, lai būtu nepārprotami, piemēram, “TM” vietā – Tieslietu ministrija.

Iespējams, daži no sarunas aspektiem varētu būt sarežģītāk uztverami daļai sabiedrības (tostarp, man), kas ikdienā nestrādā ar ekonomikas jautājumiem. Tāpēc diskusiju varētu papildināt ar īsiem (līdz 1 min) skaidrojumiem – vienkāršām animētām infografikām par pašiem pamatiem, piemēram, no kā ir atkarīga inflācija. Taču vienlaikus tas sadārdzinātu arī raidījuma veidošanas izmaksas. Ļoti labi, ka vairākos raidījumos viesi savas atbildes iesāka ar īsu ievadu tematā.

2.3. Vadītāji: profesionālās īpašības un iemaņas (personas profesionālās darbības oriģinalitāte, prasme uzrunāt, ieinteresēt, piesaistīt auditorijas uzmanību, ķermeņa valodas prasme, spēja reaģēt neordinārās situācijās, spēja nodrošināt stabilitu profesionālo kvalitāti, līdzdalība satura komunikācijā, prasme vadīt intervijas, sarunas, diskusijas, improvizācijas prasme, prasme strādāt tiešraidē, sagatavotības līmenis)

Recenzenta vērtējums

Kā jau minēts 1.3. punktā, raidījuma vadītājs pats ir jomas eksperts ekonomikas zinātņu doktors un profesors. Viņa kompetence raidījumam ir liels pluss. Intervijas tiek vadītas plūstoši – notiek veiksmīga dažādu sarunas apakštematu savstarpējā sasaiste un pāreja no viena uz otru, arī labi vadīta sarunas gaita, pirms tam iezīmējot, kāpēc vispirms vārdu dos vienam studijas viesim un kādu aspektu pēc tam komentēs cits raidījuma dalībnieks. (Piemēram, “sākšu ar ārpolitiku, pēc tam pāriesim pie aizsardzības daļas”). Nedaudz (vairāk raidījuma ievadā un pašos pirmajos raidījumos) ir jūtams tas, ka šis nav raidījuma vadītāja ikdienas darbs, taču vienlaikus arī redzama liela pieredze kā lektoram. Ķermeņa valoda ir harmoniska. Ieteiktu pievērst lielāku uzmanību latviešu valodas gramatikai – raidījumos ir samērā daudz nepareizu vai nepareizi lietotu latviešu valodas vārdu, piemēram, daži no fragmentiem “sākšu ar vienu jautājumu, kas man liekās ļoti būtisks”, “savādāk” lietojums tur, kur būtu jāsaka “citādāk”, “veselīga izglītība”, “par cik ierobežojumu robežu šķērsot nav”, neskatoties uz to, kad robežsargi, visticamāk, apzinīgi dara savu darbu”, “Tas, ko mēs redzam mēdijos”, “nākošajā “Nauda runā” raidījumā mēs atkal runāsim par citu tēmu”, “tiekamies nākošajā reizē”, “Jūs esiet ministru prezidenta padomnieks” u.tml. Nereti valodas kļūdas atkārtojas – tās varētu novērst, apgūstot dažus no valodas likumiem.

2.4. Iesaistītais personāls (žurnālisti, operatori, montāžisti un citi satura radītāji): profesionālās īpašības un iemaņas (profesionālās darbības oriģinalitāte, prasme uzrunāt, ieinteresēt, piesaistīt auditorijas uzmanību, spēja reaģēt neordinārās situācijās, spēja nodrošināt profesionālo kvalitāti, prasme strādāt tiešraidē (ja attiecināms), sagatavotības līmenis)

Recenzenta vērtējums

Lai gan lielākā daļa no žurnālistu sagatavotajiem sižetiem ir kvalitatīvi, kopumā ieteiktu pievērst lielāku uzmanību ielu intervijām. Pirmkārt, lai iekļautu dažādas sabiedrības grupas. Otrkārt, lai veiksmīgāk formulētu jautājumus. Piemēram, runājot par cenu kāpumu, žurnālists uzdod papildjautājumu intervējamajam, vai degvielas cenu kāpums patīk vai nepatīk. Uz to intervējamais atbild, ka, protams, nepatīk. Arī par administratīvi teritoriālo reformu – nav jēgpilni vaicāt cilvēkiem, kas ir mainīties mēnesi pēc novadu apvienošanas, jo atbilde ir nojaušama – cilvēki arī atbildēja, ka vēl pāragri spriest. Taču kopumā lielākā daļa no sižetiem bija veiksmīgi, kvalitatīvi izveidoti un kalpoja kā labs papildinājums diskusijai.

2.5. Papildus piebildes

Skatoties raidījumu, radās pārdomas par studiju viesu uzrunāšanu uz “Jūs” vai “Tu”. Raidījumā nebija konsekvences – daļa raidījuma viesu tika uzrunāta uz “Jūs”, daļa – uz “Tu”. Tas ir saprotams, ka tādām augsta līmeņa ekspertam kāds ir raidījuma vadītājs vairāki raidījuma viesi varētu būt jau iepriekš personīgi pazīstami, kas arī nosaka uzrunas atšķirības. Tomēr ieteiktu apdomāt šo jautājumu, vai tomēr raidījuma ierakstos uzrunas nevienādot, lai

nav atšķirības tajā, cik formāli / neformāli notiek vēršanās pie dažādiem uzaicinātajiem viesiem.

Lai mazinātu diskusijas smagnējumu (kas ir raksturīgi šāda veida formātam), iespējams, varētu apsvērt mainīt studijas iekārtojumu. Patlaban raidījuma viesiem priekšā ir liela, smagnēja lete / galds, kas rada barjeras un atsvešinātības iespaidu. Respektējot viesu vēlmi kaut ko pierakstīt sarunas laikā, iespējams, tie varētu būt arī nelieli individuāli stāvgaldi vai arī kāds cits risinājums, kas vizuālā veidā varētu ienest vairāk viegluma.

3. REKOMENDĀCIJAS

3.1. Vai projekta realizēšana nākotnē būtu jāturpina sabiedriskā pasūtījuma ietvaros?

Recenzenta vērtējums

Jā, raidījums sniedz pienesumu sabiedrības izglītošanā, aktualizē problēmjautājumus un nodrošina debates padziļinātākā līmenī.

3.2. Vai projektā nepieciešami būtiski uzlabojumi? Ja jā, kādi?

Recenzenta vērtējums

Par tiem plašāk ir izklāstīts 2.3., 2.4. un 2.5. punktos. Rezumējot:

- 1) Uzlabot ielu interviju kvalitāti;
- 2) Uzlabot raidījuma vadītāja valodu, izskaužot tipiskākās valodas kļūdas;
- 3) Apsvērt to, kā tiek uzrunāti raidījuma viesi (Tu / Jūs, ministrs / kungs u.tml.);
- 4) Pilnveidot studijas iekārtojumu, padarot to mazāk smagnēju.

3.3. Projektā iesaistītā radošā personāla kompetence un profesionalitātes vērtējums, realizējot līdzvērtīgus projektus sabiedriskā pasūtījuma ietvaros.

Recenzenta vērtējums

Man nav pieejama informācija par citiem radošā personāla projektiem sabiedriskā pasūtījuma ietvaros, tāpēc šo nevaru komentēt.

3.4. Papildus secinājumi/piebildes